

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 69/03-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 11. júna 2003 prerokoval prijatú sťažnosť PhDr. V. K., bytom Š., zastúpeného advokátom JUDr. P. B., Š., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Galante v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 19/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Galante v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 19/96 **p o r u š i l** právo PhDr. V. K., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Galante v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 19/96 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. PhDr. V. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Galante povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. PhDr. V. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 194 Sk (slovom trinásťtisícstodeväťdesiatštyri slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Galante p o v i n n ý mu vyplatiť na účet advokáta JUDr. P. B. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 69/03-11 z 26. marca 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť PhDr. V. K., bytom Š. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. B., Š., v časti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu v Galante (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o ochranu autorských práv a náhradu nemajetkovej a majetkovej ujmy v peniazoch vedenom pod sp. zn. 7 C 19/96 na konanie.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd v Galante, zastúpený jeho podpredsedníčkou, vyjadrením č. Spr 404/03 z 25. apríla 2003 a sťažovateľ, zastúpený svojím právnym zástupcom, stanoviskom zo 16. mája 2003.

Okresný súd vo vyjadrení k opodstatnenosti prijatej sťažnosti konštatoval, že: „Je pravdou, že konanie je zdĺhavé, ktorá skutočnosť vyplýva odchodom viacerých sudcov z tunajšieho súdu, po ktorých veci vybavovali sudcovia tunajšieho súdu a tiež z väčšieho množstva nápadu, najmä v roku 1997 súvisiaceho s druhou vlnou privatizácie.“

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu konštatoval, že: „Z písomného vyjadrenia Okresného súdu v Galante z 25. apríla 2003 je zjavné, že okresný súd nevyvracia naše tvrdenia z ústavnej sťažnosti, naopak, uznáva neprimeranú zdĺhavosť konania sp. zn. 7 C 19/96.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ je v občianskom právnom spore o ochranu autorských práv a náhradu nemajetkovej a majetkovej ujmy v peniazoch vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 19/96 žalovaným účastníkom konania. Konanie začalo 29. marca 1996. Po vykonaní prvotných procesných úkonov (zabezpečenie úhrady súdneho poplatku, vyjadrenia sťažovateľa k žalobe) bolo prvé pojednávanie vytýčené na 23. apríl 1997. Na tomto pojednávaní žalobca konkretizoval svoje peňažné nároky a navrhol zabezpečenie listinných

dôkazov od príslušných mediálnych ustanovizní (Slovenskej televízie Bratislava – ďalej len „STV“; VTV Cable tv s. r. o. Žarnovica).

Na pojednávaní konanom 14. mája 1997 sa sťažovateľ vyjadril k predmetu sporu. Pojednávanie bolo odročené za účelom doplnenia dôkazného materiálu (scenár filmu) žalobcom a zabezpečenia už požadovaných listinných dôkazov od vyššie uvedených mediálnych spoločností.

Pojednávanie vytýčené na 11. jún 1997 bolo odročené (neprítomnosť žalobcu a jeho právneho zástupcu) na 25. jún 1997. Na tomto pojednávaní (prítomní účastníci konania) boli oboznámené súdu doručené listinné dôkazy, ku ktorým sa vyjadrili (vo vzťahu k predmetu sporu) obaja účastníci. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 30. júna 1997 žalobca oznámil okresnému súdu adresy na vypočutie ním navrhovaných svedkov.

Opatrením podpredsedu okresného súdu z 11. júla 1997 bola predmetná vec pridelená inému sudcovi (zákonný sudca bol preložený na iný súd).

Okresný súd zaslal 6. októbra 1997 druhopisy zápisu doterajších pojednávaní Obvodnému oddeleniu Policajného zboru v Šali.

Dňa 2. februára 1999 vytýčil okresný súd termín pojednávania na 30. marec 1999, ktorý následne (sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast') preložil na 6. máj 1999. Pojednávanie bolo odročené na 8. jún 1999 (žalobca požiadal o lehotu na zabezpečenie si nového právneho zástupcu). Aj toto pojednávanie (prítomný len sťažovateľ, žalobca ospravedlnený) bolo odročené.

Na pojednávaní konanom 14. októbra 1999 boli vypočutí účastníci k predmetu veci. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania si ďalších dôkazných materiálov od STV a od producenta filmu.

STV 18. januára 2000 okresnému súdu oznámila, že ním požadované dokumenty jej boli odcudzené a vymazané z archívu a z evidencie v počítači.

Okresný súd v súvislosti s vyššie uvedeným oznamom STV požiadal 1. marca 2000 žalobcu, aby na podporu svojich tvrdení v žalobe navrhol iné dôkazy, prípadne svedkov.

Právny zástupca žalobcu 23. marca 2000 oznámil okresnému súdu mená a adresy štyroch svedkov, ktorí mali potvrdiť v žalobe tvrdené skutočnosti.

Okresný súd 26. apríla 2000 vytýčil termín pojednávania na 7. jún 2000. Z poštou nedoručenej zásielky zistil, že žalobca zomrel.

Pojednávanie konané 7. júna 2000 okresný súd odročil na neurčito za účelom zistenia dedičov žalobcu. V mesiacoch júl až október 2000 zisťoval okresný súd miesto (obvod mesta Bratislava) úmrtia žalobcu (dožiadania na Okresný súd Bratislava II; evidenciu obyvateľstva pri príslušnom oddelení Policajného zboru v Bratislave; právneho zástupcu žalobcu).

Dňa 6. novembra 2000 manželka žalobcu oznámila okresnému súdu požadovaný údaj.

Okresný súd 1. februára 2001 požiadal Okresný súd Bratislava II o podanie informácie o dedičskom konaní. Dňa 12. marca 2001 mu bolo spätne doručené osvedčenie o dedičstve po neb. žalobcovi (dedili manželka a syn).

Okresný súd 13. decembra 2002 požiadal dedičov, aby mu oznámili, či trvajú na podanom návrhu, ak áno, tak žiadal upresniť petit žaloby.

Právny zástupca manželky neb. žalobcu 7. marca 2003 oznámil, že táto trvá na podanej žalobe.

Okresný súd 24. apríla 2003 vytýčil termín pojednávania na 23. máj 2003. Aj toto pojednávanie bolo podľa zistenia ústavného súdu odročené.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...)“.

V petite svojej sťažnosti sťažovateľ žiadal vyslovenie porušenia vyššie označených základných práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázanie okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov, priznanie primeraného

finančného zadost'učinenia vo výške 150 000 Sk a trov jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Okresný súd vo svojom vyššie citovanom vyjadrení priznal síce, že konanie je „zdlhové“, ale ospravedlňoval ho personálnymi problémami a vysokým nápadom vecí na súd.

Sťažovateľ v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu vyslovil názor, že toto vyjadrenie „nevyvracia naše tvrdenia z ústavnej sťažnosti, naopak uznáva neprimeranú zdlhavosť konania“.

Sťažovateľ podal opakovane sťažnosť na prieťahy v konaní v zmysle príslušných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Vyššie uvedený právny názor ústavného súdu je vzhľadom na okolnosti danej veci (konanie o ochranu autorských práv a náhradu nemajetkovej a majetkovej ujmy v peniazoch) aplikovateľný aj vo vzťahu k právnej neistote osoby, ktorá je žalovaným účastníkom, resp. odporcom v konaní pred všeobecným súdom.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98). Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosti veci“, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na Okresnom súde v Galante vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 19/96 je rozhodovanie o ochrane autorských práv.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť jej doterajší priebeh konania.

2. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, najmä na skutočnosť, že v predmetnom konaní sťažovateľ vystupoval na strane žalovaného.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených písomných dokumentov, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd

konštatoval zbytočné prietahy v konaní spôsobené okresným súdom, ktorý nevykonal žiadne úkony (resp. úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci) v období:

- od 11. júla 1997 (vec pridelená inému sudcovi) do 2. februára 1999 (predvolanie na pojednávanie). V tomto období urobil okresný súd jediný úkon 6. októbra 1997, keď zaslal Obvodnému oddeleniu Policajného zboru Šaľa ním požadované opisy zápisníc z pojednávaní;
- od 12. marca 2001, keď bol súdu doručený rovnopis osvedčenia o dedičstve, do 13. decembra 2002, keď súd vyzval dedičov, aby sa vyjadrili, či trvajú na žalobe.

Postup okresného súdu, ktorý vo vzťahu k sťažovateľovi v postavení žalovaného je relevantný až od doručenia žaloby na vyjadrenie, bol v zmysle už vyššie uvedeného konaní, ktoré nevykazovalo znaky plynulého a efektívneho konania, teda bol konaním, ktorým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietahov (garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a aj základného práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru).

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí siedmich rokov od podania žaloby okresný súd ešte meritórne nerozhodol (pojednávanie vytyčené na 23. máj 2003 bolo podľa zistenia ústavného súdu odročené), považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona

o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal z dôvodu, že „...musí prežívať už sedem rokov značnú právnu neistotu“, z čoho „...vyplývajú i pocity krivdy a úzkosti, ktoré musí ... denne znášať...“, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce porušenie namietaného práva, ako aj na predmet sporu v napadnutom občianskoprávnom súdnom konaní (porušenie autorských práv) uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené nepriznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v plnom ním požadovanom rozsahu, ale len vo výške 20 000 Sk, ktoré podľa názoru ústavného súdu zohľadňuje mieru jeho právnej neistoty v pozícii žalovanej strany vo vzťahu k predmetu sporu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslil: „...tarifnou odmenou podľa § 13 ods. 8, § 16, § 18 s aplikáciou § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktoré si vyžadovalo tri úkony: 1/ prevzatie a príprava zastupovania, 2/ spísanie sťažnosti, 3/ spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Všetky úkony boli vykonané v roku 2003, patrí za ne odmena po 4 270,- korún, tri paušálne náhrady po 128,- korún, spolu 13 194,- korún.“

Ústavný súd priznal odmenu za tri úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za tri úkony právnej pomoci vo výške 13 194 Sk (za jeden úkon 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa.

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, že požadovaná náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom, a preto uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa v sume 13 194 Sk.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2003